

HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı: 16329

Tarih: 06.02.2026

40045

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Semra ÇAĞLAR GÖKALP
Bitlis Milletvekili

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen ve 11 ili doğrudan etkileyen depremler, on binlerce insanın yaşamını yitirmesine, milyonlarca yurttaşın ise yaşam koşullarının köklü biçimde değişmesine yol açmıştır. Depremler sonucunda binlerce yurttaş uzuv kaybı, omurilik zedelenmesi ile kalıcı ortopedik, nörolojik ve psikiyatrik hasarlar nedeniyle engelli duruma gelmiştir. Nitekim iktidar ile Birleşmiş Milletler'in (BM) ortak değerlendirmelerinde, depremde yaralananların yaklaşık yüzde 70'inin kalıcı engellilik durumuyla karşı karşıya kalacağına öngörüldüğü kamuoyuna yansımıştır.

Deprem sonrası engelli hale gelen yurttaşlar yalnızca fiziksel yıkımla değil; erişilebilirlikten yoksun barınma alanları, yetersiz sağlık ve destek hizmetleri, gelir kaybı, bakım yükünün ailelere bırakılması, psikososyal destek eksikliği ve kamusal hizmetlere erişimde ciddi eşitsizliklerle karşı karşıya kalmıştır. Özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve yoksulluk koşullarında yaşayan engelliler açısından bu tablo çok boyutlu bir hak ihlaline dönüşmüştür.

Deprem bölgelerinde kurulan geçici barınma alanlarının büyük bölümünün engellilerin erişimine uygun olmaması; protez, ortez, tekerlekli sandalye, işitme cihazı gibi temel yardımcı araçlara erişimde yaşanan gecikmeler ile düzenli fiziksel rehabilitasyon, evde bakım ve psikososyal destek hizmetlerinin yeterince sağlanamaması, engelli depremzedelerin bağımsız yaşamlarını fiilen imkânsız hâle getirmiştir.

Deprem sonrası engelli hale gelen yurttaşların engellilik tespiti, raporlandırma, sosyal yardımlara erişim ve istihdam hakları konusunda karşılaştıkları bürokratik engeller, Anayasa'da güvence altına alınan sosyal devlet ilkesinin açık bir ihlali niteliğindedir. Birçok yurttaş engelli kimlik kartı, bakım aylığı, engelli maaşı ve diğer sosyal desteklere ya hiç erişememekte ya da son derece sınırlı biçimde yararlanabilmektedir.

Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, afet ve insani kriz durumlarında engelli bireylerin korunmasını, erişilebilirliğin sağlanmasını ve özel, bağlayıcı önlemler alınmasını zorunlu kılmaktadır. Buna karşın 6 Şubat depremleri, engelli bireylerin afet

ve acil durumlara ilişkin özel bir planlama olmaksızın nasıl hayati risklerle karşı karşıya bırakıldığını açık biçimde ortaya koymuştur. Engellilere yönelik afet politikalarının rehber ve temenni düzeyinde kalması, kamusal sorumluluğun açık bir ihmaldir.

Öte yandan, 6 Şubat depremleri sonrasında binlerce yurttaş kalıcı engellilik durumuyla karşı karşıya kalmış, çalışma gücünü yitiren bu kişiler için sosyal güvenlik ve emeklilik hakkı hayati bir güvenceye dönüşmüştür. Ancak 15 Ocak 2025 tarihinde yürürlüğe giren kanunla birlikte oluşan yeni duruma göre engelli yurttaşların emeklilik hak kaybı yaşaması ve afet kaynaklı engellilik durumlarını gözetmediği gibi, depremzede engellilerin daha önce mevzuata uygun biçimde kazanmış oldukları emeklilik ve sosyal güvenlik haklarını da fiilen ortadan kaldıran sonuçlar doğurmuştur. Engellilik raporlarının geçersizleştirilmesi veya oran düşürülmesi yoluyla kazanılmış hakların gasp edilmesi, depremzedeleri düzenli gelirden yoksun bırakarak yoksulluğa ve bakım bağımlılığına itmiştir.

Bu nedenlerle, depremzede engelli yurttaşların yaşam hakkı, sağlık hakkı, sosyal güvenlik hakkı ve onurlu yaşam hakkının hangi somut politikalarla güvence altına alındığının kamuoyuna açıklanması zorunludur.

Bu bağlamda;

1. Bakanlığınızın, engelli bireylerin afet ve acil durumlarda tahliye, barınma, sağlık, bakım ve sosyal destek hizmetlerine erişimini güvence altına alan, bağlayıcı ve uygulanabilir bir ulusal afet planı bulunmakta mıdır? Bulunmuyor ise 6 Şubat depremlerinde yaşanan ağır hak ihlallerine rağmen neden bugüne kadar engelli bireyler için özel ve zorunlu bir afet planı oluşturulmamıştır?
2. 6 Şubat 2023 depremleri sonucunda engelli duruma gelen yurttaşların sayısı kaçtır? Bu sayı il, yaş, cinsiyet ve engel türüne göre ayrıştırılmış biçimde tespit edilmiş midir?
3. Deprem sonrası engelli hale gelen yurttaşlar için Bakanlığınız tarafından özel bir eylem planı veya politika belgesi hazırlanmış mıdır? Hazırlanmış ise içeriği ve uygulama takvimi nedir?
4. Depremi üzerinden üç yıl geçmesine rağmen, deprem bölgelerinde bulunan geçici barınma alanları, konteyner kentler ve kalıcı konutların engellilerin erişimine uygun hâle getirilmesi amacıyla Bakanlığınızca bugüne kadar hangi somut çalışmalar yapılmıştır?
5. Protez, ortez, tekerlekli sandalye, işitme cihazı ve benzeri yardımcı cihazlara erişimde yaşanan gecikmelerin giderilmesi amacıyla Bakanlığınızca kaç kişiye, hangi destekler sağlanmıştır?
6. Deprem sonrası engelli hale gelen yurttaşlara yönelik fiziksel rehabilitasyon, evde bakım ve psikososyal destek hizmetleri hangi kapsamda sunulmaktadır? Bu hizmetlerden yararlanan kişi sayısı kaçtır?
7. Engelli depremzedelerin bakım sorumluluğunun ailelere bırakılmaması için Bakanlığınızca yürütülen kamusal bakım hizmetleri nelerdir?

8. Deprem sonrası engelli hale gelen yurttaşların engelli raporu alma, kimliklendirme ve sosyal yardımlara erişim süreçlerinde yaşanan bürokratik engellerin kaldırılması amacıyla hangi düzenlemeler yapılmıştır?
9. Engelli depremzedelere yönelik bakım aylığı, engelli maaşı ve diğer sosyal desteklerin artırılması veya koşullarının kolaylaştırılmasına yönelik bir çalışmanız bulunmakta mıdır?
10. 15 Ocak 2025 tarihinde yürürlüğe giren engelli emeklilik düzenlemesiyle, deprem sonrası engelli hale gelen yurttaşların emeklilik haklarının fiilen ortadan kalktığı ve engelli depremzedelerin daha önce mevzuata uygun biçimde kazanmış oldukları hakların gasp edildiği yönündeki yaygın mağduriyetler karşısında; Bakanlığınız bu düzenlemenin depremzede engelliler üzerindeki etkilerine ilişkin herhangi bir etki analizi yapmış mıdır, afet kaynaklı engellilik durumları için neden istisnai veya geçiş hükümleri öngörülmemiştir ve ortaya çıkan bu hak ihlallerinin giderilmesine yönelik hangi acil adımlar atılacaktır? Ayrıca, söz konusu düzenleme ile 2008 yılı öncesinde sigortalı olan engelli yurttaşların vergi indirim belgesiyle emeklilik hakkının kaldırılması sonucu, SGK'nın dar çalışma gücü kaybı kriterleri nedeniyle emeklilik hakkını kaybeden engelli depremzede sayısı kaçtır?
11. Deprem sonrası engelli hale gelen yurttaşların istihdama erişimini sağlamak amacıyla Bakanlığınızın yürüttüğü özel bir program bulunmakta mıdır?
12. Afet ve kriz durumlarında engellilerin korunmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi hükümleri doğrultusunda, Bakanlığınızın mevcut uygulamalarını gözden geçirmeye yönelik bir çalışma yapılmakta mıdır?